

Riksdagens snabbprotokoll

2021/22:118

Fredagen den 20 maj

Kl. 09.00–09.47

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 29 april justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Emma Berginger* (MP) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 20 maj, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Axel Hallberg* (MP).

§ 3 Avsägelse

Talmannen meddelade att *Rebecka Le Moine* (MP) av sagt sig uppdraget som ledamot i skatteutskottet och att *Lorentz Tovatt* (MP) av sagt sig uppdraget som suppleant i skatteutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Lorentz Tovatt* som ledamot i skatteutskottet och *Rebecka Le Moine* som ledamot i socialutskottet.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i skatteutskottet
Lorentz Tovatt (MP)

ledamot i socialutskottet
Rebecka Le Moine (MP)

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:492

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:492 Konkurrenskraften för den svenska sjöfarten av *Hans Rothenberg* (M)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 22 juni 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 18 maj 2022

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:499

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:499 Imamers vigselrätt av *Mikael Eskilandersson* (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 29 juni 2022.

Stockholm den 19 maj 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialutskottet:

RiR 2022:11 Statens tillsyn över apotek och partihandel med läkemedel

§ 7 Svar på interpellation 2021/22:489 om Vision e-hälsa 2025

Anf. 1 Socialminister LENA
HALLENGREN (S):

Herr talman! Johan Hultberg har frågat mig vilka initiativ jag har tagit med anledning av riksdagens tillkännagivande från i maj 2020 avseende digitaliseringen och när jag bedömer att regeringen kan återkomma med förslag som tillgodoser vad en enig riksdag har efterfrågat. Därutöver har jag fått frågan om jag och regeringen är beredda att ge Digitaliseringsmyndigheten i uppdrag att bygga upp rättslig expertis och ge rättslig vägledning i syfte att förhindra att osäkerhet och rädsla att göra fel bromsar digitaliseringen av vården. Johan Hultberg frågar också om jag bedömer att det är realistiskt att Sverige är bäst i världen på e-hälsa 2025, och om inte, vilka ytterligare initiativ jag är beredd att ta för att påskynda arbetet med att förverkliga visionen.

Jag vill börja med att säga att jag är mycket stolt och glad över propositionen *Sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation* (prop. 2021/22:177), som regeringen beslutade om i mars i år. Uppdraget att utreda de här frågorna gavs redan i juni 2019, så det är ett arbete som pågått en längre tid. Genom propositionens förslag skapas förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan hälso- och sjukvård och vissa delar av socialtjänsten, och förutsättningarna för en mer trygg och säker vård och omsorg för dem som har komplexa behov ökar.

I betänkandet som ligger till grund för propositionen gjordes en översyn av dagens krav på aktivt samtycke. Regeringen uttalar i propositionen att den anser att det med den föreslagna lagen behövs integritetsstärkande åtgärder för att förhindra och försvåra intrång i patientens och omsorgsmottagarens personliga integritet. Regeringens bedömning är således att kravet på samtycke fortsatt är en viktig integritetsstärkande åtgärd givet de risker som direktåtkomst medför och att kravet därmed ska kvarstå. Regeringen bedömer därmed att övervägandena i denna del tillgodoser de delar av tillkännagivandet som rör att se över krav på aktivt samtycke. Vidare anser regeringen att förslagen och bedömningen i propositionen som helhet tillgodoser de delar av riksdagens tillkännagivande som rör att skapa goda möjligheter till sammanhållen journalföring och informationsdelning inom hälso- och sjukvården samt mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Regeringen avser att återkomma i fråga om övriga delar av tillkännagivandet.

Myndigheten för digital förvaltning fick i januari 2021 uppdraget att tillhandahålla ett rättsligt stöd till den offentliga förvaltningen i förvaltningsgemensamma digitaliseringsfrågor. Myndigheten ska stödja regeringens arbete fram till 2024 med att förbättra möjligheterna att digitalisera välfärden genom att identifiera rättsliga hinder.

I början av maj i år presenterade EU-kommissionen förslag till en ny förordning för ett europeiskt

hälsodataområde. Förslaget ställer krav på medlemsstaterna att tillhandahålla vissa kategorier av hälsodata för användning både inom vården och för forskning och innovation. Regeringen kommer nu att analysera hur svensk lagstiftning och infrastruktur uppfyller kraven enligt förslaget. Förslaget har skickats ut på remiss.

En av målsättningarna i regeringens life science-strategi är att öka nyttjandet av hälsodata för forskning och innovation. Regeringen har påbörjat ett lagstiftningsarbete på området genom att för en vecka sedan tillsätta utredningen Hälsodata som nationell resurs för framtidens hälso- och sjukvård. Vidare har Vetenskapsrådet fått i uppdrag att etablera nationell rådgivning i syfte att förenkla nyttjandet av hälsodata för forskning och innovation i Sverige.

Den gemensamma vision för e-hälsoarbetet som regeringen och SKR kommit överens om står fast. Regeringen är beredd att vidta de åtgärder som krävs i arbetet för att förverkliga visionen. Kommuner och regioner har olika förutsättningar att implementera den digitala tekniken, men det är viktigt att vi arbetar för att det ska bli en jämlik tillgång över hela landet, utan att vi för den skull tappar bort frågor om integritet och dataskydd.

Anf. 2 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min interpellation, som handlar om ett strategiskt väldigt viktigt område för svensk hälso- och sjukvård. Min och Moderaternas fasta övertygelse är att digitaliseringen är ett helt centralt och viktigt verktyg för att utveckla hälso- och sjukvården, göra den mer tillgänglig och göra den stora omställning som vi är överens om brett över parti- och blockgränserna, nämligen att skapa en hälso- och sjukvård som är mycket mer nära, mycket mer förebyggande och inte så reaktiv och sjukhusstung som i dag.

Men vi har stora och betydande hinder för att kunna nyttja digitaliseringens möjligheter och utveckla såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten. Det är hinder som handlar om hur man organiserar sig lokalt och regionalt. Det är hinder som gäller juridik och hur staten samordnar sitt arbete. Därför är det bra, tycker jag, att det har tagits fram en nationell vision där staten och regionerna har gjort ett handslag om vart man vill och om delar på vägen dit.

Jag är bara oerhört frustrerad, herr talman, över att vi nu inte ser ett tillräckligt högt reformtempo för att nå den visionen. Visionen om att Sverige ska bli bäst i världen på e-hälsa kommer inte att infrias av sig själv, utan det krävs faktiska åtgärder och ett tydligt ledarskap. Detta ser jag inte nu, och jag har inte sett det under många år.

Nu är det bara ett par år kvar tills visionen ska vara verklighet. Vi blir förbisprungna av många länder som är betydligt mer rappa i steget och snabba med att ta till vara digitaliseringens möjligheter. Vi i Sverige sliter fortfarande i stor utsträckning vårt hår över en

lagstiftning som inte hänger med. Digitaliseringen kommer oss inte alls till del på det sätt den borde.

Vi har i riksdagen under lång tid drivit på med ett stort antal tillkännagivanden. Några av dem refererar jag till i min interpellation, liksom ministern i sitt svar.

Jag har inte så mycket att kritisera i svaret. I grunden tycker jag att de initiativ och åtgärder som ministern lyfter fram är bra saker. Min och Moderaternas kritik handlar i stället om allt det som regeringen inte gör. Vår kritik handlar om att initiativen är för få, att de initiativ som ändå tas och de lagändringar som ändå görs är för begränsade och att tempot i regeringens och statens arbete är på tok för långsamt.

Jag kan ta frågan om sammanhållen journalföring som exempel. Det är väldigt bra att det nu har kommit en proposition som kommer att skapa betydligt bättre förutsättningar för omhändertagande av till exempel våra äldre som är i behov av hemsjukvård och äldreomsorgsinsatser ute i kommunerna men också betydande sjukvårdsinsatser från regionerna. Nu kommer det på plats en lagstiftning som kommer att möjliggöra ett helt annat informationsutbyte. Det kommer att skapa mer patientsäkerhet och underlätta arbetet för personalen. Detta är oerhört välkommet.

Men det är samtidigt väldigt olyckligt att den utredning som tillsattes för att jobba fram den här lagstiftningen hade ett så begränsat och snävt uppdrag. Det handlade bara om att dela information rörande äldre och vissa personer som berörs av LSS-insatser. Vi moderater och en enig riksdag hade krävt att man skulle ta ett större och samlat grepp om hälso- och sjukvården och socialtjänsten i stort. I det avseendet har även många remissinstanser varit kritiska till denna proposition. Utredningen själv föreslår att det ska tillsättas en ny utredning som tar det större och mer samlade greppet om socialtjänsten i stort. Det handlar då inte minst om insatser för barn och unga. Ministern får gärna svara på huruvida en sådan utredning, som tar ett större grepp, nu kommer att tillsättas.

Anf. 3 Socialminister LENA
HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag tackar Johan Hultberg för frågan.

Även om alla är väldigt överens är det inte så himla ofta vi debatterar detta på det här sättet. Jag kan tycka att det är bra, för jag ser kanske mindre politik i detta än på många andra områden. Det är dock många gånger en förutsättning att utvecklingen går kraftfullt framåt, för det kommer att underlätta för tillgängligheten, omställningen till nära vård och inte minst för möjligheten att utgå från patienten.

Patienten har ju en enorm nytta av att på ett enkelt sätt själv kunna ta del av data i exempelvis den nationella patientöversikten. Det handlar ofta om flera vårdbesök, och det är många delar och komplext för både individen och dem som arbetar i vården.

Jag försökte i mitt svar beskriva svaret på tillkännagivandet, som jag menar att vi i huvudsak har omhändertagit. Med de data som finns i hälso- och sjukvården blir integritetsfrågan väldigt viktig, och det är

skälet till att det har tagit tid att gå från utredning till proposition. Uppdraget kan upplevas som begränsat, men det kommer att bli en stor förändring. Det handlar framför allt om personer som har både regionala och kommunala insatser, för där har det upplevts som mest angeläget.

Jag håller föga förvånande inte med Johan Hultberg, för jag tycker inte att vi på något sätt är långsamma här. Vi ger många uppdrag, och Sverige har också digitaliserat mycket. Sverige började tidigt att digitalisera i både vården och samhället i stort, vilket har gett människor möjlighet att ta del av digitala tjänster. Det innebar också att man började bygga upp olika system, men det är ett ämne för en annan debatt. Kan man ha ett enda system? Nej, men systemen behöver vara kompatibla så att de kan tala med varandra.

Regeringen beslutade nyligen att tillsätta en mycket intressant utredning om hälsodata som nationell resurs för framtidens hälso- och sjukvård. Den kommer att spela roll. På tal om att göra mer pågår ett ständigt arbete, inte minst med att titta på hur sekundäranvändningen av hälsodata ska se ut. Det är otroligt viktigt med tanke på vilka möjligheter som finns i detta och även för att ha ett integritetsperspektiv i frågan.

Det handlar också om hälsodata som resurs i vården av en enskild patient för att kunna skraddarsy behandling och precisionsmedicin. Detta finns också med i utredningen.

Jag vill nog påstå att det händer mycket. Men det är mycket utredningsarbete, och här skiljer detta område ut sig. Det är verkligen ett grannliga arbete att se till att lagstiftningen ger det stöd som kommuner, regioner och stat behöver för att hälsodata ska kunna användas på ett sätt som gynnar utvecklingen av vården och, förstås, den enskilda patienten.

Anf. 4 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag håller med ministern om att det här är ett område där vi inte har så stora politiska spänningar och att det är bra. Det handlar ju mycket om att rigga förutsättningarna för utvecklingen av vården.

Det som dock gör mig lite frustrerad är att det trots en stor enighet händer så lite, och det är min bestämda uppfattning. Vi har under hela denna mandatperiod drivit på, men först nu på slutet kommer det ett och annat utredningsuppdrag och en konkret proposition med förslag som kommer att bidra till förbättringar.

Jag ser väldigt mycket mer som behöver göras. Långsiktigt är det helt centralt att ta ett större grepp om hela patientdatafrågan. Vi vill se en långsiktig patientdatareform, och det var också något som en enig riksdag ställde sig bakom så sent som för två dagar sedan. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi tar ett större samlat grepp om detta, också med den principiella utgångspunkten att det är patienten som ska äga sina egna data.

Vad som också behövs är det som även ministern var inne på, nämligen förutsättningar för olika system att prata med varandra. Tyvärr upplever många medarbetare i vården i dag att olika it-system är mer störande

än stödjande. Detta behöver vi åtgärda genom att skapa och förvalta bättre och mer gemensamma standarder.

Här tycker jag att staten skulle kunna ta ett betydligt större ansvar genom att till exempel ge E-hälsomyndigheten ett uppdrag att skapa det forum vi moderater har föreslagit för att förvalta och fatta beslut om gemensamma standarder tillsammans med hälso- och sjukvårdens olika aktörer. Detta forum ska också ha mandat att sätta ned foten när olika aktörer har svårt att komma överens. Att olika regioner och olika aktörer väljer olika system är okej, men det blir problem när olika språk och gränssnitt inte litar med varandra. Som nämndes behövs interkompatibilitet.

Vi får inte glömma bort personalen. Tekniken är helt central, men om vi ska kunna dra nytta av digitaliseringens möjligheter måste vi se det som en helhet. Den digitala arbetsmiljön måste förbättras, och därför har Moderaterna föreslagit att man ska göra ett digitalt arbetsmiljölyft.

Det är helt centralt att vi får med oss personalen om vi ska lyckas med digitaliseringen, och då är det också centralt att vi utvecklar vårdutbildningarna så att det till exempel blir en självklar del av vårdutbildningen att få lära sig hur man arbetar med digitala beslutsstöd och hur man bäst erbjuder digitala vårdbesök. Det är givetvis något helt annat att möta en patient digitalt än i ett fysiskt behandlingsrum.

Det behövs även andra ersättningssystem som stöder innovation och som inte låser fast olika aktörer inom organisatoriska gränser.

Åter till frågan om integritet. När jag träffar patienter blir de närmast förfärade när de förstår att data inte får delas mellan en privat vårdcentral och en specialistmottagning inom regionen utan ett aktivt samtycke. De flesta förutsätter att informationen får delas. Det vore en mer rimlig ordning att information inom hälso- och sjukvården får delas utan aktivt samtycke men att man som patient alltid har möjlighet att spärra tillgången.

Det är en annan femma när det gäller delning mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Här är det en rimlig utgångspunkt att det krävs mer och alltså ett aktivt samtycke.

Jag fick inte riktigt svar på om regeringen är beredd att ta ett större grepp om socialtjänstfrågorna. Jag är orolig över att dagens lagstiftning innebär att till exempel stödet till barn och unga som är behov av insatser från både socialtjänst och regionpsykiatri faller mellan stolarna. Jag hoppas därför att regeringen är beredd att följa utredningens förslag om att tillsätta en ny utredning som tar ett större samlat grepp.

Anf. 5 Socialminister LENA
HALLENGREN (S):

Herr talman! Det är många delar i detta. Vi jobbar givetvis på, och jag ratar inga av de förslag som Johan Hultbergs Moderaterna eller andra partier i riksdagen har för att flytta fram positionerna och ge sjukvården möjlighet att ge bästa möjliga vård.

Nu blev det en fråga om både socialtjänsten och hälso- och sjukvården, och vår proposition handlar inte minst om möjligheten att underlätta informationsutbytet mellan socialtjänst och region. Arbetet fortsätter givetvis, men Johan Hultberg får det att låta väldigt enkelt när han föreslår att alla data ska delas om de inte spärrats. Så enkelt är det inte, men vi behöver arbeta i den riktningen.

Jag tror att vi är helt överens om att de som arbetar i vården ska ha tillgång till den patientinformation som finns eftersom det förbättrar möjligheten att ge bästa möjliga vård. Det är dock ingen liten utmaning att vi har olika aktörer som har olika system och som också äger sina data, och det finns många bottnar i det.

Låt mig understryka vikten av att fortsätta arbeta med detta, och det finns en arena där Sveriges Kommuner och Regioner tillsammans med staten tittar på hur man successivt flyttar fram positionen. Nu ska det tas fram en strategi för 2023–2025, och då diskuteras givetvis olika knäckfrågor. Jag deltar inte i det operativa arbetet, så jag vet inte exakt hur det går till. Men det är väldigt hands on, och jag tänker att det är viktigt så att inte Regeringskansliet eller riksdagen fattar beslut som inte ligger tillräckligt nära verkligheten i vården.

Det är en fråga om ekonomiska resurser, fler utredningar och ambitioner på detta område men även det som nämndes i interpellationen, nämligen Digitaliseringsmyndigheten, som också arbetar och får uppdrag.

Jag kan bara försäkra Johan Hultberg om att arbetet ska fortgå. Det handlar inte om att göra det långsamt, men låt mig påminna om de gångna två åren, som kanske något förklarar hastigheten när det gäller möjligheten att vara systematisk. Man har snarare behövt ställa om vården under pandemin och också se till att den digitaliseras, men kanske inte alltid med de smartaste lösningarna, utan det handlar om att få saker och ting att fungera.

Jag hoppas förstås att det kommer något gott ur att det digitala fick en skjuts och att både patienter och personal kände att det var något som underlättade. Nu får man se till att det blir ännu bättre och mer välfungerande och samordnade system. Man har kanske fått en skjuts som jag absolut tror kan vara till stor nytta.

Anf. 6 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att pandemin förhoppningsvis har bidragit till att sätta fart på den digitala omställningen och att regionerna och andra aktörer inom svensk hälso- och sjukvård har förstått värdet och de möjligheter som finns och att en kris faktiskt kan föda ett viktigt förändringsarbete. Men då behöver vi inom politiken skapa förutsättningar för att förändringarna ska bli långsiktiga och riva de hinder som finns för arbetet framöver.

Min bestämda uppfattning är att det har gått alldeles för långsamt och att det fortsatt går för långsamt. Det är närmast naivt att tro att visionen att Sverige ska bli bäst i världen på e-hälsa till 2025 kommer att bli

verklighet, om man nöjer sig med de initiativ som redan lagts fram och det tempo som vi har i dag. Det är för lågt, och det händer för lite.

Jag menar att det finns mycket att göra här som inte behöver ta så lång tid. Det handlar om det statliga ledarskapet och om att tydliggöra ansvarsfördelningen. Det är otroligt många myndigheter som har ansvar och uppdrag inom detta område, så det är ganska svårt att få en överblick över det. Jag tror som sagt att det är oerhört viktigt att få till en bättre nationell styrning och förvaltning av gemensamma standarder så att vi kan bygga upp den infrastruktur som behöver vara lika över landet. Sedan ska varje region och aktör kunna göra sina egna val, men det behövs en struktur för detta.

Vad som också är jätteviktigt är att stödja regionerna och hälso- och sjukvårdens aktörer när det gäller att navigera i den djungel det ändå är när det gäller lagstiftning. Jag upplever att många regioner och andra aktörer helt enkelt är rädda för att göra fel och att denna rädsla gör att de inte gör något. Denna ängslighet behöver adresseras genom mer stöd juridiskt. Det finns en del uppdrag om detta, som ministern nämnde i sitt svar, men det behöver gå till hälso- och sjukvårdens samtliga aktörer, inte bara till de offentliga så som i dag.

Anf. 7 Socialminister LENA
HALLENGREN (S):

Herr talman! Det skulle naturligtvis inte skada om också de privata aktörerna delade sin information vidare.

Låt mig nämna att det finns många uppdrag som är givna. Jag ogillar Johan Hultbergs sätt att beskriva det som att det skulle gå särskilt långsamt, för det händer väldigt mycket på området. Det finns däremot ingen enkel definition av vem som är bäst i världen. Det är möjligen till nackdel när man ska utreda det, men det finns många parametrar för både digitalisering och hur man delar data och så vidare, där Sverige ligger bra till.

I övrigt finns det många uppdrag som har getts till exempelvis Socialstyrelsen om att förbättra nationella kvalitetsregister inom psykiatrin. Vi har många nationella kvalitetsregister som är viktiga. Vi har utvecklingen av den statliga nationella samordningen och uppföljningen av cancervården. Inte minst E-hälsomyndigheten har många uppdrag att genomföra förstudier om hur ett nationellt vårdsökssystem utvecklas, hur man kan kartlägga, analysera och ge förslag om en nationell listningstjänst och så vidare.

Det är Myndigheten för digital förvaltning som uppdrar, det är TLV som uppdrar och det är Statskontoret som uppdrar, därför att det är många som blir involverade. Många har sin del av detta, och det skulle kunna upplevas som spretigt. Å andra sidan tror jag att det är viktigt att var och en gör sin del för att underlätta för kommuner och regioner.

Jag ser fram emot att fortsätta detta arbete tillsammans med Johan Hultberg och andra. Jag tror att det finns mycket mer som vi kan göra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2021/22:485 om behovet av fler småhus

Anf. 8 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Mikael Eskilander har frågat mig hur jag avser att agera för att möta de återkommande och de nu nya siffror som understryker behovet av fler småhus.

Regeringen anser att det är viktigt att utbudet av bostäder motsvarar den efterfrågan och de behov som finns på bostadsmarknaden. Enligt Boverket har ett lågt utbud av småhus under pandemin tillsammans med en hög omsättning lett till kraftiga prisökningar. Det är därför glädjande att SCB:s senaste siffror visar att det påbörjades cirka 12 750 bostäder i småhus under 2021, vilket är 17 procent fler än under 2020.

Sverige ska ha en långsiktig bostadspolitik för alla, och regeringen ser ett behov av att löpande kunna följa hur behoven på bostadsmarknaden utvecklas. Regeringen har därför överlämnat propositionen *Ett bättre underlag för åtgärder på bostadsmarknaden* till riksdagen. I propositionen föreslås att det ska bli tydligare att kommunerna ska behandla de bostadsbehov som inte tillgodoses på bostadsmarknaden när de planerar för bostadsförsörjningen. Enligt förslaget ska analysen som ligger till grund för uppgifterna i kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjningen genomföras med stöd av underlag som Boverket förser kommunen med.

Vad gäller efterfrågan förväntas kommunerna känna till hur den lokala bostadsmarknaden fungerar. Kommunerna ska ha kunskap om utbudet av bostäder i olika prisklasser och hyresnivåer i kommunen, hur efterfrågan ser ut i olika områden, liksom viljan att bygga nya bostäder för uthyrning eller försäljning.

Regeringen har under mandatperioden arbetat på flera fronter för att skapa bättre förutsättningar för bostadsbyggandet. Bland annat har regeringen lämnat en proposition till riksdagen om privat initiativrätt som syftar till att möjliggöra en snabbare detaljplaneprocess. Riksdagen har antagit förslaget, och ändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2021.

Regeringen har även uppdragit åt flera myndigheter att göra en översyn av sina anspråk på områden av riksintresse. Denna översyn syftar till en kraftig minskning av såväl antalet riksintresseanspråk som den samlade areella utbredningen av dessa områden.

Regeringen har också nyligen överlämnat propositionen *Certifierade byggprojekteringsföretag – en mer förutsägbar byggprocess* till riksdagen. Förslagen innebär att det införs en ny aktör i lagen – certifierat byggprojekteringsföretag – som ska kunna användas för att öka förutsägbarheten och effektiviteten i byggprocessen. Bostadsbyggandet kan gynnas av att repeterbara processer underlättas. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti i år.

Anf. 9 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Tack, Johan Danielsson, för svaret!

Utbudet av bostäder ska sträva efter att motsvara behovet, men jag tycker att regeringen helt missar att det som byggs i dag också ska motsvara behovet inte bara i morgon utan om 20–30 år.

Och var önskar människor bo? Svaret är att människor i mycket stor utsträckning önskar bo i det vi benämner som småhus, det vill säga villor och radhus. Ändå har regeringens hela bostadspolitik de senaste åtta åren byggt på att subventionera hyreslägenheter.

Om det inte vore för att bostadsbristen i stort och enskilda familjers ekonomi gör att människor inte kan välja bostad skulle många ha valt en villa långt före de hyreslägenheter som regeringen gärna vill subventionera.

Min inställning är att människor ska få större möjligheter att välja sitt drömboende. Regeringen verkar vilja ge sken av att människor ska få välja, men samtidigt ska de då välja hyresrätt. Det är lite som när Fordbilar tillverkades och man kunde få vilken färg man ville så länge det var svart.

Att ge kommunerna ansvaret är knappast nytt. De har ansvaret i dag, och det är tack vare kommunerna som det trots allt byggs en del småhus. Det är dock inte tack vare Socialdemokraterna i kommunerna. Tvärtom brukar Socialdemokraterna i de kommuner jag har insyn i motsätta sig i princip allt utom just hyreshus. Jag noterar också att regeringen har väldigt få förslag som riktar sig mot att förenkla för småhus.

Att man styr i åtta år och sedan, så här i elfte timmen, vill se över riksintressena är lite för dåligt. Det mesta man har gjort under tidigare år är att försvåra för att bygga småhus. Inte heller förslaget om certifierade byggprojekteringsföretag kommer att ge några större lättnader, om man ska tro remissinstanserna. Det kan möjligen ses som ett litet steg framåt, men regeringen har under tidigare år tagit flera steg bakåt.

Det mesta som har gjorts som har varit positivt är sådant som vi i oppositionen har tvingat fram. Vi har under dessa två mandatperioder i princip dragit regeringen efter oss hela tiden.

Det andra amorteringskravet borde till exempel aldrig ha införts. Det är ett onödigt hinder, och det stoppar i onödan människor från att uppfylla sina drömmar.

Jag tycker att Johan Danielsson skulle titta lite grann på Bjuv som ett exempel. Bjuv har i dag påbörjat flera nya områden med just småhus. Bjuv var en typisk socialdemokratiskt styrd kommun under många år. Som oftast med socialdemokratiskt styrda kommuner var ekonomin dålig, så dålig att Socialdemokraterna i praktiken bad SD att ta över styret. Vi vände utvecklingen, och nu gör Bjuv liksom andra SD-styrda kommuner rekordresultat ekonomiskt. Nu finns också utrymme att satsa på nya områden och på utveckling.

Det är inte konstigt att ministrar från regeringen nu vallfärdar till SD:s kommuner. Och jag vill gärna bjuda in även Johan Danielsson att besöka Bjuv om han inte redan har gjort det för att se ett positivt

exempel på hur en kommun faktiskt kan fungera. Det går att skapa fungerande villaområden, och det behöver inte bara handla om hyreshus.

Signaler är viktiga, och det som jag efterfrågar från regeringen är att man till kommunerna borde signalen att det nu är viktigt att bygga även småhus. Men den signalen saknar jag helt, både till min egen kommun och till andra kommuner. Det enda som hela tiden förmedlas är att vi ska bygga hyreshus, att vi helst ska göra det subventionerat och att alliansen och SD är dumma som inte tillåter att man har subventioner.

Anf. 10 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Mikael Eskilander för frågan. Jag tror att det tredje eller fjärde gången som vi på kort tid debatterar småhusbyggande. Det är alltid glädjande eftersom det är en viktig fråga.

I mitt svar och också i tidigare debatter har jag varit tydlig med att Sverige behöver fler bostäder, att vi behöver bostäder i hela landet och att vi behöver bostäder som vanligt folk har råd att efterfråga. Det handlar om hyresrätter, det handlar om bostadsrätter och det handlar också om småhus.

Om jag skulle få frågan hur jag helst vill bo hör jag till de 60 procent som skulle svara småhus. Om 30 år kanske jag kommer att svara hyresrätt eller bostadsrätt eftersom mina behov då antagligen har ändrats. Så är det ofta under livet att olika typer av upplåtelseformer och olika typer av bostadsformer passar olika bra i olika skeden av livet.

När jag läser Mikael Eskilander'sson's interpellation uppfattar jag fyra förslag och krav på vad regeringen bör och kan göra. Vi bör bättre mäta behovet och efterfrågan. Vi bör se till att det planeras mer mark för småhus. Vi bör se över statens riksintresseanspråk. Och vi bör även se över strandskyddet.

När det gäller det första om att bättre mäta behovet och efterfrågan har Boverket redan i dag i uppgift att följa just detta. Till exempel ska myndigheten enligt sin instruktion utveckla en fördjupad förståelse för bostadsmarknadens funktionssätt, aktualisera statistik samt följa och analysera utvecklingen på bostadsmarknaden.

Boverket tar redan i dag fram flera produkter där läget på bostadsmarknaden sammanfattas på ett tydligt sätt. Ett exempel är Boverkets indikator som publiceras två gånger om året. Sedan 2020 innehåller indikatorerna också beskrivningar av hur efterfrågan på bostäder, till exempel småhus, ser ut i relation till prisläge och byggtakt på regional nivå.

Under de senaste åren har flera olika verktyg tagits fram för att analysera och beskriva efterfrågan på en lokal marknad och i vilken utsträckning den kan förväntas inriktas mot nyproduktion i olika geografiska lägen och prisklasser.

De uppgifter som Boverket samlar in från kommunerna och som handlar om underskott för olika grupper är dock kvalitativa. Det går inte att utläsa omfattningen av behoven för de olika grupperna som kommunerna pekar ut. Det är bland annat mot denna bakgrund som

regeringen överlämnade propositionen *Ett bättre underlag för åtgärder på bostadsmarknaden* till riksdagen. Den har sedan antagits, åtminstone i utskottet.

Syftet med detta är att det inte ska vara fritt valt arbete längre när man rapporterar in vilka bostadsbehov som inte tillgodoses i kommunen. På det sättet kan staten hamna i en bättre och aktiv dialog med kommunerna kring vilka bostadsbehov som inte tillgodoses.

Det är precis som Mikael EskilanderSSon antyder att det i många kommuner runt om i Sverige skulle behöva byggas fler småhus. En sådan kommun är min gamla hemkommun Borlänge, där man nu aktivt ser till att få fram fler tomter för att bygga fler småhus.

Men på samma sätt måste vi komma i dialog med de kommuner där det behöver byggas fler hyresrätter, de kommuner som i dag i praktiken med sin bostadspolitik väljer bort hela LO-kollektivet eftersom det inte går att efterfråga bostäder till den köpkraft man har om man är ett par från LO-kollektivet.

Syftet med detta förslag till riksdagen är därför att vi ska hamna i en bättre dialog, se till att alla kommuner tar sitt ansvar för bostadsförsörjningen och att man bygger för de behov som inte tillgodoses. Då kan det vara småhus, hyresrätter och bostadsrätter.

Anf. 11 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Först vill jag bemöta det som sas om att man ska bygga efter vilken ekonomi som människor har. Man har faktiskt gjort det ännu svårare för LO-kollektivet, om man nu uttrycker det så, att kunna efterfråga villor och småhus genom det andra amorteringskravet men också genom att det har byggts så lite. Och eftersom det har byggts så lite har priserna på det som finns stigit. Det har gjort att man har fått en onödig uppdelning mellan dem som har lite mer pengar och har råd att bo i hus och dem som kanske inte har det lika väl ställt och som då får svårt att efterfråga de hus som finns på marknaden.

Jag har låtit riksdagens utredningstjänst titta lite grann på hur många småhus som det har byggts över tid i Sverige jämfört med i våra nordiska grannländer. Det som faktiskt är väldigt slående när man tittar på siffrorna är att det inte är bara enskilda år som det byggs för få småhus i Sverige. Om man jämför med efterfrågan i övriga nordiska länder och förutsätter att svensken är ungefär likasinnad med övriga nordbor är det en genomgående trend. Oavsett om man tittar på antal eller andel av det som byggs är det långt under vad våra grannländer presterar. Sverige kommer också sist i en jämförelse med alla nordiska länder vad gäller den andel av befolkningen som bor i hus, och först om man i stället utgår från den andel som bor i lägenhet. Men det är knappast en hedrande förstaplats när till och med Hyresgästföreningens undersökning av de egna medlemmarna visar att många hellre vill bo i småhus.

Jag tror att signaler är viktiga här. Det är viktigt att säga att vi behöver fler småhus, och det är därför som jag har ställt flera interpellationer på området. Jag tycker att vi pratar alldeles för lite om småhus.

Jag vill även lyfta fram den rapport som kom från Trä- och Möbelföretagen i december 2021 och som heter *Trädgårdsstaden*. Där framgår att man genom att bygga lägre hus faktiskt kan vinna fler miljöfordelar också. Det är inte mer miljöbelastande att bygga en trädgårdsstad jämfört med en vanlig stadsdel. Och med trädgårdsstad menar man framför allt småhus och mindre hus med upp till fyra våningar. Då bygger man det som människor önskar. Dessutom gör man det till stor del på ett mer miljövänligt sätt än när det gäller det som byggs i dag.

Varför man då fortsätter envisas med att vilja bygga någonting som det egentligen inte kommer att finnas så stor efterfrågan på går att fundera lite över. Om vi bara får loss fler bostäder kommer vi också att få loss fler hyresrätter. Det är ju människor som i dag bor i hyresrätter som vill flytta till dessa bostäder.

Strandskyddet är nog det absolut största hindret för att bygga på attraktiv mark. Det är definitivt det största hindret i min hemkommun. Lilla Örkelljunga är ingen stor kommun, men vi håller också på att titta på området. Socialdemokraterna tycker inte att det behövs i Örkelljunga. De tycker att hyreshus är en bättre lösning. Men det finns en styrande moderat allians där som är betydligt mer intresserad av att bygga småhus. Men då är problemet att vi inte kan bygga nära den stora sjö som ligger bredvid kommunen, utan vi är förpassade till att bara bygga ett antal hundra meter därför. Samtidigt kan man göra undantag på andra ställen där man tillåts bygga väldigt nära sjön.

Det behövs en översyn av strandskyddet. Det förslag som nu har kommit från regeringen är alldeles för dåligt. Det räcker inte på långa vägar. Därför kommer vi inte att släppa igenom det om vi får möjlighet att stoppa det här i riksdagen.

Anf. 12 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Mikael EskilanderSSon.

Som jag har sagt flera gånger är det också regeringens uppfattning att vi behöver bygga fler småhus. Vi behöver fler småhus, fler bostadsrätter och fler hyresrätter. Det är glädjande att den moderatstyrda alliansen i Örkelljunga vill bygga småhus.

Man kan ju konstatera att byggandet av småhus faktiskt har ökat sedan vi tillträdde. Som jag sa i mitt inledningsanförande byggdes det 12 750 bostäder i småhus förra året. Det kan jämföras med cirka 8 000 per år för tio år sedan. Det är en ökningstakt som inte motsvarar den ökningstakt vi har haft i byggandet av flerbostadshus och hyresrätter, men det är ändå en ökning. Jag säger inte att den är tillräcklig, utan jag säger att vi behöver bygga fler småhus. Den uppfattningen delar alltså regeringen och Mikael EskilanderSSon.

Av de fyra frågor jag identifierade hann jag bara igenom två i mitt första svar. Den tredje frågan handlade om riksintressen – Mikael EskilanderSSon säger att vi kommer i sista minuten och försöker göra någonting åt riksintresseanspråken. Så är det ju inte, utan vi har gett oss på den här frågan i flera omgångar.

Boverket konstaterade att Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet behövde hjälp i sitt arbete med riksintresseanspråken. Länsstyrelserna gjorde en genomlysning och identifierade riksintresseanspråk som brast i aktualitet och utbredning. Man identifierade också särskilt anspråk som potentiellt låg i konflikt med bostadsbyggande. Rapporten från länsstyrelserna kom strax före årsskiftet.

Nu har dessa två myndigheter fått i uppdrag att se över de utpekade riksintresseanspråken. I rena siffror handlar det om 358 riksintresseanspråk för kulturmiljövärd och ytterligare 267 på naturvårdssidan. Det är svårt att tänka sig att det går att göra detta i en snabbare takt; när vi har tagit ett steg och det har behövt vidtas ytterligare steg har vi gjort det. Totalt kommer nästan 15 procent av alla riksintressen inom kultur- och naturvårdsområdena att aktualitetsprövas. Detta är ett seriöst arbete som syftar till att kraftigt minska anspråken, både i utbredning och till antalet.

Om detta med strandskyddet är den största och viktigaste åtgärden för mer byggande är det märkligt att man stoppar det förslag om att reformera strandskyddet som regeringen lägger fram till riksdagen. Vi föreslår att det ska bli enklare att bygga strandnära på landsbygden samtidigt som vi skärper strandskyddet där det är stor efterfrågan på mark, och vi förtydligar strandskyddet för att bevara växt- och djurliv på land och i vatten.

Detta är ett förslag som tar hänsyn till att förutsättningarna varierar i olika delar av landet och som skulle göra det betydligt enklare att bygga i stora delar av landet samt bryta den låsning kring strandskyddet som funnits i många år. Det förslaget stoppar Mikael Eskilander i riksdagen.

Anf. 13 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Att vi stoppar förslaget om strandskyddet är inte särskilt konstigt om man tänker på att det som föreslås inte ens gör det självklart att den som har byggt en egen damm får lov att bygga hus bredvid den efteråt. Då ska man nämligen gå in och titta på varför jag har byggt vattenspegeln eller dammen, och om det inte är av miljömässiga skäl kanske man inte skulle tillåta att jag bygger bredvid den. Att sådana avvägningar över huvud taget görs är för mig ytterst märkligt.

Sedan skulle vi vilja lägga strandskyddet så att kommunpolitikerna får mer att säga till om och ett större ansvar, så att väljarna faktiskt kan ställa någon tills svars när kommunpolitikerna har beslutat att bygga eller beslutat att inte bygga. Som det är nu blir det ju någon som kommer uppifrån och bestämmer var man får bygga och inte, och det finns ingen möjlighet att ställa någon till svars.

Herr talman! Jag gillar att jag har fått Johan Danielsson att flera gånger säga att vi behöver fler småhus; det är lite grann det som har varit syftet med att ställa dessa frågor. Jag tror ju på att vi i framtiden behöver större möjligheter att välja vårt boende. Vi behöver i dag bygga för boende om 20–30 år.

En stor andel av dem som i dag bor i lägenheter vill flytta till småhus. Det billigaste sättet att skapa billiga hyresbostäder är faktiskt att uppfylla människors önskan om småhus och ge dem möjligheten att flytta till sådana, för därigenom får vi billiga lägenheter utan subventioner och helt utan kostnader för skattebetalarna. Det tror jag skulle vara bra för alla.

Anf. 14 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Många debatter här i kammaren följer ett liknande mönster: Sverigedemokraterna är besvikna över att det byggs så många hyresrätter och säger att det borde byggas fler småhus.

Jag delar som sagt uppfattningen att det behövs fler småhus, men sedan tycker jag faktiskt att resonemanget lite grann tar slut. Det kommer inga konkreta förslag på hur mer kan byggas. Jag tog mig därför friheten att se vilken bostadspolitik Sverigedemokraterna själva lyfter fram i sin valplattform för 2022.

I fyra punkter skriver Eskilander i parti att man vill öka bostadsbyggandet, förenkla planregler, underlätta för unga att skaffa sin första bostad och reformera strandskyddet. Detta är rimligt; regeringen driver själv den politiken. Men visst sticker det då i ögonen att Sverigedemokraterna i riksdagen samtidigt avskaffar det stöd som gick till ökat byggande och röstar ned regeringens förslag till reformerat strandskydd.

I en annan punkt skriver man: ”Minska migrationens påfrestning på bostadsmarknaden genom återvändring.” I stället för att bygga bostäder ska bostadsbristen enligt Sverigedemokraterna lösas genom att människor med invandrabakgrund tvingas lämna sina hem i Sverige. Frågan är om det ens kan kallas bostadspolitik.

I den sista punkten om bostäder i Sverigedemokraternas valmanifest kräver man att planerna på återinförande av fastighetsskatten ska stoppas. Som i ett kraftfullt crescendo konstaterar Sverigedemokraterna segrusigt i valprogrammet att man är emot den skatt som knappt något parti i riksdagen önskar återinföra.

Man ska säga som det är: Sverige tampas fortfarande med ett stort underskott av bostäder. Därför driver regeringen på för att vi ska bygga fler bostäder. Vi ska bygga bostäder i hela landet, och vi ska bygga bostäder som vanligt folk har råd att bo i.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 maj

2021/22:503 Finansiering av extremism och diktaturregimers inflytande

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:504 Målet för energipolitiken

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)
**2021/22:505 Likvärdiga konkurrensvillkor på el-
marknaden**
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)
**2021/22:506 Den kraftiga ökningen av traktorstöl-
der**
av *Thomas Morell* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 maj

2021/22:1607 Operans framtid
av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)
**2021/22:1608 Mervärdesskatt på insatskapital i
ekonomiska föreningar**
av *Mikael Larsson* (C)
till finansminister Mikael Damberg (S)
2021/22:1609 Tillsättningen av tjänster vid UD
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2021/22:1610 Migrationsverkets dagarsättning
av *Maria Ferm* (MP)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2021/22:1611 Koldioxidnormer för tyngre fordon
av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2021/22:1612 Kommuner som inte följer lagen
av *Rasmus Ling* (MP)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
**2021/22:1613 Ombyggnaden av E16 mellan Bor-
länge och Djurås**
av *Lennart Sacrédeus* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 9.47.

Sammanträdet leddes av talmannen.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3 Avsägelse	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 6 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 7 Svar på interpellation 2021/22:489 om Vision e-hälsa 2025	2
Anf. 1 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	2
Anf. 2 JOHAN HULTBERG (M).....	2
Anf. 3 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	3
Anf. 4 JOHAN HULTBERG (M).....	3
Anf. 5 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	4
Anf. 6 JOHAN HULTBERG (M).....	4
Anf. 7 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	5
§ 8 Svar på interpellation 2021/22:485 om behovet av fler småhus ...	5
Anf. 8 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S).....	5
Anf. 9 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	6
Anf. 10 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S).....	6
Anf. 11 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	7
Anf. 12 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S).....	7
Anf. 13 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	8
Anf. 14 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S).....	8
§ 9 Anmälan om interpellationer	8
§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar	9
§ 11 Kammaren åtskildes kl. 9.47	9